

**Полтавський обласний інститут післядипломної
педагогічної освіти ім. М.В. Остроградського**

***Методичні рекомендації
до нового 2018-2019
навчального року***

Полтава, 2018

Методичні рекомендації до нового 2018-2019 навчального року /
упор. Н. М. Жара. – Полтава, 2018. – 158 с.

Автори:

Бур'ян В.І.
Гелеверя Р.О.
Гобаньова С.В.
Деряга Л.М.
Коваленко О.П.
Козак І.О.
Корф І.В.
Крилевець М.П.
Кучеренко О.В.
Міщенко І.О.
Пасяда М.І
Романенко А.М.
Сич О.В.
Тимошенко Н.П.
Халецька Л.Л.
Чемшит В.Г.
Чирка В.В.
Шарій-Якубовська Є.І.
Шкоденко Л.А.
Шостя С.П.
Яловець Є.О.

Виховна робота (Романенко А.М.)

Організація виховної роботи в закладах загальної середньої освіти у 2018/2019 навчальному році здійснюється відповідно до Законів України "Про освіту", Основних орієнтирів виховання учнів 1-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів, Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року, Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді, Концепції підтримки та сприяння розвитку дитячого громадського руху в Україні, обласної Концепції виховної діяльності навчальних закладів Полтавської області на 2015-2020 роки, інших нормативно-правових актів.

Відповідно до листа Міністерства освіти і науки України від 07.08.2018 №1/9-486 «Про деякі питання організації в закладах освіти виховної роботи щодо безпеки і благополуччя дитини у 2018-2019 навчальному році» заклади повинні організувати освітній процес так, щоб кожній дитині гарантувалося право на свободу, особисту недоторканність та захист гідності. Дисципліна і порядок у сім'ї, навчальних та інших дитячих закладах мають забезпечуватися на принципах, що ґрунтуються на взаємоповазі, справедливості та виключають приниження честі і гідності дитини. Діти повинні бути захищені від насильства, відсутності піклування, брутального поводження та експлуатації. Це найголовніші виховні завдання кожного закладу освіти.

Відповідно до Концепції підтримки та сприяння розвитку дитячого громадського руху в Україні, що схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 11 квітня 2018 р. № 281-р., протягом останнього десятиліття в Україні виникла принципово нова ситуація у дитячому громадському русі, що потребує перш за все внесення змін до нормативно-правової бази для забезпечення розвитку дитячого громадського руху та ефективного функціонування дитячих громадських організацій на всіх рівнях, надання науково-методичної, інформаційної, організаційної підтримки дитячим громадським організаціям. Необхідно налагодити систему підготовки (навчання) кадрів: дітей, дорослих координаторів, волонтерів, керівників дитячих громадських організацій всіх рівнів.

У Полтавській області з 2018-2019 навчального року вперше запрацює проект «Полтавська обласна школа лідерів учнівського самоврядування». Його головна мета: створення соціально-педагогічних умов для розвитку лідерських здібностей старшокласників закладів освіти Полтавської області, формування їх життєвих компетентностей, затребуваних сьогоденням: комунікація, кооперація, креативність та критичне мислення; виховання у молоді відповідальності та самостійності у прийнятті рішень, шляхом активного залучення до участі в суспільно-корисній та проектній діяльності.

Учасниками проекту є учні 8-11 класів, лідери учнівського самоврядування, активна та талановита молодь. Участь у проекті є добровільною та безкоштовною. Завершивши курс учасники отримують сертифікати.

Проект «Полтавська обласна школа лідерів учнівського самоврядування» включає кілька етапів реалізації:

- організаційно-установчий (онлайн-реєстрація учасників, об'єднання в групи, установчі заняття);
- дистанційний (самостійне опрацювання матеріалу учасниками з

використанням навчальної платформи Moodle);

– очно-підсумковий (розвиток лідерських компетентностей за допомогою інтерактивних форм і методів проведення занять (тренінги, диспути, дискусії, рольові та ділові ігри тощо), розробка та реалізація власних проєктів учасниками, запровадження нових молодіжних ініціатив.

В кожному закладі освіти необхідно створити умови для широкого залучення дітей до дитячого громадського руху та діяльності дитячих громадських організацій, розширення масштабу їх участі у розв'язанні соціально значущих проблем всеукраїнського, регіонального та місцевого рівня. Треба забезпечити можливості для кожної дитини як суб'єкта права та соціальної діяльності здійснити вільний вибір і реалізувати запити на свій вільний час, наповнений життєвими цінностями та орієнтирами для кожного суб'єкта, що сприятиме збільшенню кількості дітей, охоплених змістовним дозвіллям.

В 2018/2019 навчальному році пріоритетним напрямом є реалізація нових підходів виховання у процесі становлення Нової української школи. З цього погляду звертаємо увагу, що виховання не зводиться до окремих виховних занять, а має стати невід'ємною складовою всього освітнього процесу, проходячи наскрізно як через навчальні предмети, так і систему позакласної та позашкільної роботи. А результатом навчання на основі компетентностей, є не лише знання, уміння, навички, а й спосіб мислення, погляди, цінності, інші особисті якості дитини, що набуті у процесі освітньої діяльності. Тож важливий акцент новозмін, пов'язаний з тим, що реалізація змісту навчальних предметів сприяє формуванню ключових компетентностей учнів, їх ціннісних ставлень і переконань. Цей потенціал має бути реалізований наскрізно у процесі навчання кожного предмета або курсу через ціннісно спрямований зміст уроку (заняття), що достатньо ґрунтовно визначений у навчальних програмах.

Рекомендуємо впроваджувати в освітній процес програми спецкурсів та факультативів, які сприяють формуванню життєвих компетентностей школярів.

З метою формування ціннісного ставлення до свого здоров'я та здорового способу життя, відповідального ставлення до збереження сімейних цінностей, основ відповідального батьківства рекомендуємо програму «Дорослішай на здоров'я» для учнів 9-11 класів (відповідно до листа ІМЗО МОНУ від 16.08.2017 № 21.1/12-Г-579). *Методичне забезпечення: посібник "Дорослішай на здоров'я" [навч.-метод. посібн.] / Н.О. Лещук, Ж.В. Савич, О.А. Голоцван. - К., 2012. - 214 с.*

З метою навчання дітей і підлітків здорового способу життя та започаткування в ранньому віці моделей поведінки, що сприяють збереженню здоров'ю та запобігають ризику, рекомендуємо програми факультативних курсів «Сприяння просвітницькій роботі «рівний - рівному» серед молоді України щодо здорового способу життя» для 7-11 класів закладів загальної середньої освіти (авт. Лещук Н.О., Савич Ж.В.) (відповідно до листа ІМЗО МОНУ від 16.08.2017 № 21.1/12-Г-579) та «Я – моє здоров'я – моє життя» для учнів 5-6 класів загальноосвітніх навчальних закладів (авт. Лещук Н.О.) (відповідно до листа ІМЗО МОНУ від 16.08.2017 № 21.1/12-Г-579).

З питань протидії торгівлі людьми, пропонуємо тренінгову програму виховної роботи з учнями 7-11 класів загальноосвітніх та професійно-технічних закладів освіти «Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція», (наказ МОНУ від 08.04.16 № 405 на виконання постанови Кабінету Міністрів України від

24.02.2016 р. № 111 «Про затвердження Державної соціальної програми протидії торгівлі людьми на період до 2020 року»).

З метою підвищення стійкості до переживання наслідків стресу дошкільнятами і школярами після психотравматичних подій рекомендуємо корекційно-розвиткову програму формування стійкості до стресу у дітей дошкільного віку та школярів «Безпечний простір», схвалена вченою радою НаУКМА від 25.05.2017, рекомендована Інститутом модернізації змісту освіти МОНУ (лист №21.1/12-Г-300 від 27.06.2017), а також програми «Культура добросусідства» для учнів 1-4, 5-9 класів; «Кроки до порозуміння» для учнів 10-11 класів; «Вчимося керувати емоціями» та «Вибір для змін» для підлітків; «Діти і війна: навчання технік зцілення».

З метою профілактики та корекції егоцентричної, агресивної, насильницької поведінки, створення атмосфери уваги, співчуття і співпраці у підлітковому та юнацькому колективах рекомендуємо програму тренінгових занять «Не смійся з мене» : [навч.-метод.посібник для соціальних педагогів, практичних психологів та вихователів] / за ред. Т.Л. Лях. - К., 2015. - 96 с. (схвалено Міністерством освіти і науки України для використання у загальноосвітніх навчальних закладах, лист № 14.1/12-Г-744, протокол № 3 від 03.12.2013 р.).

З метою формування здорового способу життя та профілактики девіантної поведінки школярів рекомендуємо впровадження інформаційно-освітньої протиалкогольної програми «Сімейна розмова» для учнів 7-8 класів загальноосвітніх навчальних закладів. Про те, як вчителям і батькам цікаво й зрозуміло донести підліткам інформацію про здоровий спосіб життя і безпечну поведінку - на порталі профілактичної освіти www.autta.org.ua.

З метою навчання дітей і підлітків життєвих навичок (психосоціальним компетентностям), які сприяють соціальній злагодженості, полегшенню адаптації до нових життєвих обставин, відновленню психологічної рівноваги, розбудові здорових стосунків рекомендовано використовувати в освітньому процесі навчально-методичний посібник «Розбудова миру, профілактика і вирішення конфлікту з використанням медіації: соціально-педагогічний аспект» (лист Міністерства освіти і науки України від 28.12.2016 № 1/9-981) та спецкурс курсів підвищення фахової кваліфікації педагогічних працівників «Базові навички медіатора в навчальному закладі. Забезпечення участі жінок і дітей у вирішенні конфліктів та миробудуванні» (схвалено для використання Науково-методичною комісією з проблем виховання дітей та учнівської молоді МОН пр. № 3 від 04.10.2016). Електронна версія зазначених матеріалів знаходиться за посиланням: http://www.la-strada.org.ua/ucp_mod_library_showcategory_65.html.

При проведенні просвітницької роботи з питань запобігання торгівлі людьми доцільно використовувати посібник «Соціально-педагогічні основи захисту прав людини, протидії торгівлі людьми та експлуатації дітей», який включає курс за вибором/факультатив «Запобігання торгівлі людьми» для учнів 9-11(12) класів навчальних закладів, учнів професійно-технічних навчальних закладів та курс за вибором/факультатив «Знай та захищай свої права» для учнів 7-9 класів навчальних закладів). Матеріали схвалені для використання у закладах загальної середньої освіти Науково-методичною комісією з проблем виховання дітей та учнівської молоді Міністерства освіти і науки України протокол № 3 від 4.10.2016. Матеріали

можна знайти у вільному доступі на сайті ГО «Ла Страда-Україна» www.la-strada.org.ua, або на сторінці в Фейсбук <https://www.facebook.com/lastradaukraine>.

З метою запобігання втягненню дітей у небезпечні квести, підвищенню рівня педагогічної майстерності та компетентності у роботі з дітьми та батьками, в розмовах на такі непрості теми, як цінність людського життя і суїцидальна поведінка, повага до себе та до інших, розуміння та вміння говорити про власні проблеми рекомендуємо скористатися методичними рекомендаціями: «Небезпечні квести для дітей: профілактика залучення» (схвалені для використання в закладах загальної середньої освіти Науково-методичною комісією з проблем виховання дітей та учнівської молоді Міністерства освіти і науки України (протокол №3 від 16.06.2017)). Матеріали можна знайти у вільному доступі на сайті ГО «Ла Страда-Україна» www.la-strada.org.ua, або на сторінці в Фейсбук www.facebook.com/lastradaukraine.

Кожному закладу освіти рекомендовано продовжити впровадження демократичної культури через вироблення відповідних процедур для захисту прав дитини і формування демократичних цінностей: захищати права дитини, стати місцем, безпечним для дитини, і йдеться не лише про фізичну безпеку, а й про атмосферу довіри і взаємоповаги, де немає насильства та дискримінації.